

El cafarnaüm de Carmen Calvo

Notes sobre l'exposició de l'artista valenciana a l'IVAM

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Entrar a l'exposició de Carmen Calvo és com endinsar-se en un cafarnaüm d'objectes i d'imatges. La primera sensació és de sorpresa, com el moment en què accedim a unes velles golfes on s'acumulen tants i tants objectes, la major part inservibles, però tot i això tocats per la pàtina del temps i de la vida, i per tant atresorant una història, unes imatges, fins i tot un univers de caire proustià. Aquesta nina esgalabrada, aquest vestit de núvia, o de primera comunió, aquell corretjam, aquells estris rovellats, ens poden reconduir —a cadascun de nosaltres— al nostre propi passat, o al de la nostra família, en una sèrie d'instants que actuen com a flaix del record, potser sense cap altre objectiu, però deixant en l'observador un reflex vívid. Carmen Calvo ha tingut l'encert de continuar aquesta investigació amb el treball de fotografies de l'època, per on desfilen els rostres d'aquells temps: la núvia, el grupet de militars, el boxejador, unes monges, un grup de dones empolainades que van a missa..., que formen una galeria de cares estigmatitzades per la postguerra: aquella sensació de gelor i tristesa compacta.

Carmen Calvo davant d'un dels quadres que exposa a l'IVAM. / JESÚS CÍSCAR

El visitant, doncs, té la sensació d'enllaçar de sobte dos universos, el dels objectes i el dels destinataris; d'aquesta manera qualla una pregona sensació evocadora de peripècies humanes, tan singulars com alhora anònimes. Aquesta conjunció fotografia/objecte es plasma en alguna de les propostes, i aprofundeix en la imatge i en el fetitxe: dues coses que perduren als propietaris i segueixen el seu viatge al llarg del temps. Un anonimat

Una pregona sensació evocadora de peripècies humanes, tan singulars com alhora anònimes

que Carmen Calvo potencia tant com pot, repetint la mateixa imatge (com si es creara una galeria de persones clòniques en l'espessa i enervada vul-

La gran aposta és sintetitzar la densa tristesa de quaranta anys de dictadura

garitat de l'època), o bé pintant sobre les cares, posant-los una mena d'antifaça de colors cridaners. De vegades, és la mateixa artista la que crea el seu reperto-

ri de gestos i d'imatges, dibuixant sobre vells papers i diaris de l'època, groguencs i polsosos, uns apunts senzills, una mica naïfs, amb llapis de color. També en aquestes col·leccions de dibuixos, sovint d'un traç, el que colpeix és l'acumulació, l'elenc de carasses, l'inventari gestual, com un puzzle creatiu que enllaça tant amb els objectes com amb les fotografies.

Al capdavant, amb aquesta exposició s'entén molt bé l'univers recreat a poc a poc per aquesta artista, el treball, lent i pacient, de posar ordre en el cafarnaüm d'aquells dies. I d'aquest ordre, el que traspuja és l'amarga desolació d'aquells anys, d'horitzons tan primis i d'alegries tan minses. Aquesta és, al meu parer, la gran aposta de Carmen Calvo, haver

aconseguit sintetitzar la densa tristesa de quaranta anys de dictadura. Els seus personatges són la massa anònima i les seues andròmines inservibles. I, tanmateix, totes aquelles endergues projecten, una vegada reunides i passades per la metamorfosi de la seua manipulació, una unitat sorprenent. I allò trist projecta una inesperada i jocunda energia, que ens corprèn i ens fa avançar en silenci. Perquè en cada obra hi ha vida.

Mollà o com sobreviure amb èxit al conflicte

Quina política lingüística?

Toni Mollà

Bromera

Alzira, 2007

FRANCESC VIADEL

La benvinguda de la democràcia al valencià va tenir com a contrapunt irònic l'escapçament públic d'un dels valedors més il·lustres a les mans —o per ordre— de l'assetjat president Albinyana. Al prestigiós sociòleg Rafael L. Ninyoles, aquells dies responsable de la 'cosa de la llengua' al Consell, li va costar el càrrec dir a la revista *Valencia Semanal* que aquest no tenia política lingüística. El científic s'havia limitat a constatar una amarga deficiència, per la qual cosa el cessament, del tot injustificable, potser s'hauria d'haver interpretat com un auguri sinistre. Malauradament, és molt possible que el soroll de les bombes o la cridòria eixordadora de la incivilitat destorbara el judici dels clarividents. El cas és que, al final d'aquell estiu mateix, es va signar el nefast decret de bilingüisme enmig d'un clima de tensió irrespirable. Encara havia de venir l'ucedista Monsonís carregat de Normes del Puig, la consellera Cabanes i els seus (ultra)mestres, Reyna i no sé quantes inquisicions més abans de la promulgació urbe et orbe de la llengua del país —sense blaus, però amb bonys—

com la d'ús oficial de l'exregne. Segurament, ateses les circumstàncies, el naixement a Alacant l'any 1983 de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) degué fer pensar a molts que aquell era l'inici d'una imminent i miraculosa recuperació de la llengua del país. Siga com vulga, segurament, aquesta creença va cauteritzar per sempre més moltes cons-

La LUEV parteix d'una "simple despenalització d'usos lingüístics"

La consciència cívica és "una manifestació progressista de la vida"

ciències fins aleshores sagnants, si més no de les polítiques. Ara ja sabem, no obstant això, que la llei —com totes les lleis— tenia unes possibilitats limitades que amb els anys, i a causa dels canvis socials, s'han vist encara més minvades. D'acord amb Toni Mollà, la LUEV parteix d'un concepte de normalització que encara s'entén com una "simple despenalització

d'usos lingüístics". No és això, evidentment, el que hauríem volgut per al valencià, una despenalització d'una llengua amb la qual es volia també democratitzar i modernitzar tota una societat. Estant on estem, no cal dir que els avanços aconseguits no han estat, ni de bon tros, espectaculars. Tot i que el règim normatiu és només un dels molts problemes a què s'enfronta, en plena era de la globalització, l'existència social del valencià. Certament —ho adverteix l'autor—, aquesta es podrà plantejar si té el suport de les institucions, i això suposa inversió de recursos, protecció i també coerció normativa, però difícilment restarà garantida sense la implicació activa de la societat. Heus ací el quid de la qüestió ara i adés assenyalat lúcidament per Mollà. L'ús del valencià, el seu futur, la seua normalitat i la seua plenitud, depenen de l'actuació cívica més que no de cap ordenament jurídic. La combinació de totes dues accions constitueix, podríem dir si simplifiquem molt, la política lingüística, de fet, un dels misteris més ben guardats o dissimulats de la política valenciana.

Val a dir que el sociòleg Toni Mollà ha estat un dels pocs notables laics del nostre país —de creences valencianistes, però— que ha insistit, fins a afartar-se'n, en la necessitat d'articular un moviment civil a l'entorn de la nor-

Toni Mollà. / JESÚS CÍSCAR

malització lingüística, que defineix dins de les coordenades de l'"ara i ací" com "un procés de vertebració i de solidaritat social". No podia ser d'una altra manera, bo i considerant que per a Mollà la consciència cívica és "una manifestació autènticament progressista de la vida". Així, doncs, el present recull d'articles aplegats sota el títol *Quina política lingüística?* pot llegir-se també com una mena de manual d'actuació civil sense el llast, però, de la retòrica patriòtera rànica i inoperant. Els articles ens descobreixen un ciutadà preocupat per les qüestions del país, permanentment (re)

connectat per una necessitat òbvia vital als fluxos de la modernitat, incisiu, compromés amb la societat que és capaç, malgrat les circumstàncies del país —les d'ahir, però també les d'avui—, de plantar-hi cara. La "pressa de consciència de la gravetat del moment —lingüísticocultural, però també social i política—, l'abast de la maniobra desintegracionista ha d'esperonar-nos en la nostra responsabilitat i en la nostra creativitat socials", advertí al voltant de l'any 1993.

El lector trobarà en els articles orientacions d'una gran utilitat per a sobreviure amb èxit al conflicte valencià i, el que és més important, motius per a no caure en la resignació. Com molt bé ens indica Mo-

llà, el procés de valencianització ha de ser "la nostra connexió amb la modernitat i amb les avantguardes intel·lectuals, amb els moviments de renovació pedagògica i amb les músiques del món, amb la literatura d'ací i d'allà i amb les forces de la cultura més democràtica" i el valencià, la llengua "d'Europa i del món". La proposta no pot ser més temptadora. La trajectòria de Mollà, com a sociòleg, autor literari i periodista, avala de sobres un recull en què s'uneix equilibradament la reflexió del pensador, l'avaluació rigorosa del científic i la proposta d'acció del ciutadà compromés.